

ГЕОРГИ ОСТРОВСКИ ТРИ СЕНКИ ОТ ЕДИН КАМЪК

Превод от руски: [Неизвестен], 1973

chitanka.info

1.

Утрото, както винаги, избухна внезапно и мигновено. Но ето че мракът, още не успял да просветне и предчувствието за светлина го прониза. Струваше ми се, че ей сега ще задуха лек вятър и ще донесе приятен мирис на дървета, който лека-полека ще прогони мрака някъде зад пустия плаж...

Линията на хоризонта се показа изведнъж — над нея, на черното небе се изкачи червено-виолетово горящо кълбо. Като че някой внесе в тъмния дом тревожно-ослепителен фенер. От ниските лъчи камъните изглеждаха гигантски. Но ние вече добре знаехме, че щом на черното небе се покажат още две слънца — малки и гълъбови, — веднага ще видим три бледи сенки и безформените скали ще се окажат неголеми шуплести камъчета, а черните и страшни бездни — плитки долчинки.

Вече дълги месеци пред моите очи се разиграваше едно и също действие.

Хоризонтът внезапно се наведе. Стори ми се, че се залюлях. Стъпката, която се отпечата под мен, се раздвижи и се оформи като огромна чиния. Големите камъни отскочиха от гнездата си и се търкулнаха към дъното.

Всички тези камъни, хълмове и низини имаха едно лице, но аз бях крачил по тях вече толкова, че бях започнал да ги различавам. Например в тази „чиния“ често идвах: на западния ѝ склон се виждаше скален къс, наподобяващ глава на камила.

Сверих по картата, на която автощурманът отбелязваше и най-малките придвижвания на планетохода — мигновено застинали, излъчващи металическа сивота.

Колелата, както преди, скриптяха и в пълно съответствие с щурманската карта се приближаваха към своите стари коловози. Ние пропълзахме до онова място, където вече веднъж бяхме вземали скални проби. По-рано анализите нищо не показаха. И този път всичко отново се повтори: пиропатронът като харпун изстреля „снаряда“ си от лепкава лента, металическите ръце на манипулаторите прибраха

полепналите частици в „корема“ на планетохода, а оттам в стерилните камери. Но дозаторите за температура, радиация и за какво ли още не не се помръдваха. Резултатът беше същият: „Изменение на биомаса не се наблюдава. Редубликация на биополимерите не се наблюдава. Признак за обмяна на веществата не се наблюдава.“ Химическият състав на веществата беше същият. Едно и също всеки ден, всеки месец. Неподвижна пустиня, червено-виолетова, понякога с гълъбови отблясъци, населена с мъртъв, без сенки свят.

Отново погледнах щурманската карта. Синята следа по нея прорязваше вече посетените места. Планетоходът се беше връщал назад, беше минал няколко пъти по едни и същи места, сетне отново се връщал. И отвсякъде беше взел проби. За човек отстрани тази игра наподобяваше лов в непозната гора. Но за този, който знаеше жестоките правила на изследване на планети, беше ясно: необходимо е щателно и настойчиво дублиране на анализите — кога друг път ще попаднем на тази планета? — може би след триста години, може би никога. И затова трябваше да бъдем уверени, преди да зачеркнем планетата от числото на тези, където е имало, има или може би ще има живот...

Тук резултатите напомнят предишните две планети, които също се въртяха около тези слънца. И там се забавихме половин година. И също нищо не открихме. Ние ги зачеркнахме. Ще зачеркнем и тази. Време е да дам програмата на „Микрон“ — автопилота на планетохода — за излитане.

Набрах кода на командата и я предадох на „Микрон“.

Планетоходът се занавежда от борд на борд и взе да търси място за излитане от котловината. За малко се задържа на гребена, избирайки път, пропълзя няколко метра, изстреля нова лента в скалите и манипулаторите отново се заеха с анализи. Установил липса на биомаса и признаци на движение, планетоходът се изкачи на хълма. Оттук като на длан се виждаше долината. Напред върху сива пелена лежах много звездообразни сенки — две тъмносиви и една бледогълъбова: три слънца осветяваха поредния каменен къс.

Планетоходът отиде до камъните и отново започна анализите.

Аз затворих очи — от еднообразието ме болеше глава. Изведнъж видях кълбяща се тъмнина и мигновена златна бъркотия в кръвоносните ми съдове.

— Ще пиеш ли кафе? — чух гласа на сменния.

Под платното на непрогледните векове бавно течеше умората и аз, без да отварям очи, въртях глава.

Той седна в креслото. Погледна приборите. Видял, че планетоходът отново взема проби, попита:

— Кога постави команда за излитане?

— Преди 5 часа...

Аз отдръпнах края на люка, спуснах се по късата винтообразна стълба, прекосих широкия коридор с дебелите кабели и се спрях на прага.

Меко топло слънце се дотътри до моето лице. Душният вятър от степта се смесваше със солено-влажния въздух на близкото море. В гъстите гори се спотайваше сумрак. Аз се огледах на строгото огледално здание на Центъра за свързка с планетохода. Вече много години идвах тук и когато настъпваше моят ред, сядах във въртящото се кресло на наблюдателната кабина.

Над мен по прохладната синева бавно се носеха вълни от полупрозрачни сребристи облаци. Те приличаха на гигантски планетоходи. После, когато се стъмни, хора с остро зрение могат да забележат сред далечните звезди една точка. Астрономите с големи телескопи могат да забележат на нейното място червено-виолетово кълбо и две бледи гълъбови искри. Но и най-тънките прибори не биха могли да видят мъртвата каменна планета, която обикаляше около три слънца.

Вече пет години „Микрон“ обикаля планетите, но не за да се върне на Земята. Той получава заповед да изследва друга планета и послушно полетява към нея.

2.

Утрото, както винаги, избухна внезапно и мигновено. Това винаги напомняше лабораторни условия. Там също светлината идваше веднага. Само че тук беше тихо. На тази планета нищо не нарушаваше безвъздушната тишина. И нещо друго — тук с появяването на светлината температурата скачаше със 100 градуса само за някакви си десет минути. Разбира се, ние се пригोधихме към тези условия на изследване, но резултатите говореха, че планетата е безнадеждно мъртва, анализите показваха, че тук нищо няма да се случи, всичко е мъртво и неподвижно, никакви образувания, наподобяващи жива клетка... Струваше ми се, че нещо съм пропуснал и към анализите се връщах понякога десетки пъти. „Струваше ми се...“ Твърдо знаех: без емоции, това е програма, заложенa в моя електронен мозък. Да я изпълнявам точно — това е единствената моя висша добродетел, единственото оправдание, че съществувам.

Хоризонтът се наклони. Моите колела тръгнаха нататък, където вече съм бил. Започнах отново анализите. Нищо. И какво ме връщаше отново и отново в мъртвото пространство? Това не разбирах. Съзнавах само, че хората ме наблюдаваха на телевизионните екрани, защото и аз ги виждах. Те одобряваха, че аз отново се връщах по онези места, където вече съм бил.

Отделиха се трите слънца и острите магмени късове хвърлиха по три сенки.

Още една проба... Още един анализ. И същия резултат. Но защо аз отново се върнах на това място? Защо?

Веднага подготвих системата за излитане. Старт... Не, тук нямаше жива материя... Кристални структури... Каменна късове... Просто мъртви камъни.

И все пак усещах някаква тревога. Нужен беше принципно друг способ за възприемане на неизвестните явления.

Мигновено заработи защитата ми и моят мозък ме поведе отново... Аз видях човешките лица. Разбират ли те какво става? Какво

правят те сега? Аз изпълнявах тяхната команда, летях нататък, където нашето слънце не се забелязва дори като слаба звезда.

3.

Утрото, който винаги, избухна внезапно и мигновено. Това изведнъж почувствуваха тези мои отломки, които докоснаха обгарящите лъчи на червено-виолетовото слънце. Те бързо се нагряха до сто градуса. Но в сенките, които те хвърляха, лежеше космически студ.

Заедно с виолетовото слънце се появиха две гълъбови, по-малки. И от всяко аз хвърлях по три сенки. Впрочем това усещаха всички мои отломки, които лежаха по пясъка, а те бяха милиони.

Нашите създатели от планетата на Гълъбовия гигант отдавна търсят живот във вселената. Ние сме техните ръце. Ние държим в ръцете си стотици планети. Ние се приближаваме към отделни планети, взривяваме се и нашите отломки покриват цялата повърхност. На всички планети от междузвездното пространство падат камъни. Мои отломки също са падали като метеоритен дъжд. И аз никога не съм нарушавал нищо от живота на посетените от мен планети. Проби не вземах. Разстилах своите отломки сред земните камъни и толкова. Но моите отломки не са просто кристали, а свръхплътни кристални системи. Всяко малко изменение в атмосферата, на повърхността или в недрата на планетата поражда в моята система мигновено пренапрежение. И информацията за тези изменения отива при моите създатели.

Камъни, късове камъни, падащи от небето — кой може да заподозре в това обичайно за всяка планета явление нещо неясно, неестествено?

Но тук няма даже следа от биологическа структура. Няма дори сянка от живот. Даже помен. И този планета също е мъртва.

Наистина, веднъж на нея падна нещо по-голяма от обикновен камък. Пламък го обграждаше, като че ли то всеки момент ще се взриви. После в този странен метеорит нещо се премести, той се раздели на две части. Едната от тях остана на място, а другата се спусна...

Това напомня живот...

Но непрекъснатите наблюдения на моите кристални камъни не намериха нищо такова, което можеше да се нарече жива клетка. И всички анализи, сверени с вкаменената в мен програма, дават един и същ резултат: биологическа структура няма, абсолютно никакъв живот.

И все пак как би се движило това нещо, ако в него няма живот?

Мина време и двете части на този странен „метеорит“ се съединиха. Изгърмя взрив и метеоритът се издигна. Какви закони действуваха тук? Имаше ли разум? Аз съм кристален плътно-структурен автомат, състоящ се от милиони отломки. Разумен ли съм или не? Тогава може би трябва да търся не само следи от живот, но и от разум... Аз се пренастройвам. След осем години моята информация ще достигне планетата на Гълъбовия гигант, а след 16 години аз ще знам как да действувам... Тук, на тази планета няма следи от живот, но може би има следи на разум. Дали ще ги намеря?...

4.

Утрото, както винаги, избухна внезапно и мигновено. Всичко беше познато и обичайно, както винаги през последните десет години — мъртва пустиня, три цветни сенки от всеки камък, от пробите, които вземаше планетоходът...

И ето, получи се команда за излет. „Микрон“ светна — значи е получил командата. Знаех много добре какво трябваше да се случи в следващата минута и... Защо заработи защитата? От какво се защищаваше планетоходът? Какво го заплашваше?

И ето тук на сферичния екран бликна нещо непознато. Това не беше видение от „Микрон“ — познатата от дълги месеци планета сега се показва в странен вид. Някои части от релефа се отделиха неестествено рязко, други напълно изчезнаха. Изображението се задържа и върху него изникнаха черни петна, после то се раздвижи на вълни, заискри... Почти нищо не се разбираше, но едва се виждаха размитите контури на нашия планетоход едновременно отзад, отляво, отдясно и отпред на гребена на хълма...

Просто главата да ти се пръсне.

Изображението постепенно загасна — „Микрон“ се отдели от планетата и информацията, която той получаваше неизвестно от кого и я изпращаше на нас, свърши... а после завърши и видеозаписът.

Още се вирах в екрана, но видях само как „Микрон“ вече летеше към друга планета.

Аз изтръпнах, усетил тропване на врата. Димка, нашият старши инженер-наблюдател, влезе в кабината. Неговите очи още не бяха привикнали с тъмнината, но той уверено ме приближи и седна в съседното кресло.

— Ти видя как тези работи не се разпознаха — рече той.

— Да, те по различен начин възприемат света... И все пак ние трябваше да предвидим това...

— Нищо, работата е поправима. Навярно и те — Димка кимна с глава към небето — също не вдигат очи от тази планета. На „Микрон“

предстои да се върне там. Сега те не могат да ни избягат...

Излязох навън под студеното белезникаво небе. От морето духаше влажен вятър. Голите дървета тропаха о стълба, на върха на който антената гледаше небето. Нататък се простираше жълтата пясъчна ивица, която през лятото беше чудесен плаж.

А те, за които ние нищо не знаем, могат да се изсипят над главите ни всяка минута.

Публикувано в списание „Авиация и космонавтика“, брой 8/1973

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.